

SEDEMDESET LET BIBLIOTEKE SAZU

Martin Grum

SLOVENSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON: OD ZADRUŽNE GOSPODARSKE BANKE DO SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI

Slovenski biografski leksikon (The Slovenian Biographical Lexicon, SBL) je začel izhajati leta 1922 (geslovník) oz. 1925 (prvi zvezek) na temelju stoletne biografske tradicije. Prva obsežnejša biografska dela o pomembnih Slovencih so namreč izšla v nemškem jeziku v dvajsetih letih 19. stoletja (biografiji o Žigi Zoisu, 1820 in Valentinu Vodniku, 1824). Biografsko delo se je nato nadaljevalo in krepilo. Prvo pomembno biografsko enciklopedično delo, ki je vključevalo tudi biografije Slovencev, je bil Biografski leksikon Avstrijskega cesarstva (1856–91), ki ga je urejal v Ljubljani rojeni leksikograf Konstantin Wurzbach vitez Tannenberg. Prvo obdobje SBL-a je zaznamovalo delo entuzijastov, ki ga je finančno podprla Zadružna in gospodarska banka. Po drugi svetovni vojni ga je posvojila SAZU in 1981 ZRC SAZU. Po sedemdesetletnem izhajanju je 1991 izšel zadnji zvezek leksikona, ki ga skupaj sestavlja 15 zvezkov v štirih knjigah in vsebuje 5031 člankov, v katerih je predstavljeno življenje in delo približno 5500 slovenskih in s slovenstvom povezanih neslovenskih osebnosti.

*Slovenian Biographical Lexicon: from Cooperative and Economic Bank
to Slovenian Academy of Sciences and Arts*

The Slovenian Biographical Lexicon (SBL) was first issued in 1922 (entries), while in 1925 (the first volume) was published on the basis of a century old biographical tradition. The first, more extensive biographical works relating to prominent Slovenians were, in fact, published in German in the first decades of the nineteenth century (a biography of Žiga Zois in 1820 and a biography of Valentin Vodnik in 1824). This biographical work was continued and even gained momentum. The first important encyclopedia of biographies, comprising also biographies of Slovenians, was the Biographical Lexicon of the Austrian Empire (1856–91), edited by lexicographer Constantine von Wurzbach-

Tannenberg, born in Ljubljana. The initial period of SBL was marked by the work of enthusiasts, financially supported by the Cooperative and Economic Bank. After World War II it was taken over by SASA and in 1981 by SASA's SRC. After seventy years of publishing activity the last volume of the Lexicon was issued in 1991. The Lexicon consists of fifteen volumes in four books and contains 5,031 articles, presenting the lives and activities of approximately 5,500 Slovenians and non-Slovenians important for this country.

BIOGRAFSKA DEDIŠČINA

Zamisel, da bi zbrali in urejeno podali osnovne podatke o življenju in delu – in kasneje tudi oceno tega dela – slovenskih in s slovenstvom povezanih ne-slovenskih osebnosti, ki so dejavno posegle v narodov kulturni, znanstveni, umetniški, politični, gospodarski in še kakšen razvoj, se je utrjevala hkrati s krepitvijo slovenskega narodnega gibanja. Že v prvi polovici 19. stoletja je nastalo nekaj biografij vidnih Slovencev, ki pa so bile zasnovane nekritično, napisane pretežno v slavnem tonu in nemškem jeziku (biografska dediščina zlasti 17. in 18. st. /Valvasor, Dolničar/ je drugačnega značaja in je na tem mestu ne bomo obravnavali). Znale so npr. biografije o Žigi Zoisu (Franz Xaver Richter, 1820),¹ Valentinu Vodniku (Frančišek Ks. Andrioli, 1824)² in Francetu Prešernu (Jernej Levičnik, 1851).³ Prvo vidnejšo biografijo v slovenščini je leta 1835 napisal Anton Janez Murko (*Kratko življenje Leopolda Volkmerja* v njegovi izdaji Volkmerjevih Fabul in pesmi).⁴ Prva zbirka večjega števila biografij so *Življenjepisi*, ki jih je med letoma 1847 in 1862 v Drobotnicah objavljala Anton M. Slomšek. Opisal je življenjske poti in delo škofa Tomaža Hrena, preroditelja in alpinista Valentina Staniča, jezikoslovca in prevajalca Jurija Japlja in še vrsto drugih, danes večinoma

¹ FRANZ XAVER RICHTER: *Sigismund Zois, Freiherr v. Edelstein*, Ljubljana 1820; Richter je objavil tudi biografije o Žigi Herbersteinu (Illyrisches Blatt zum Nutzen und Vergnügen (IB), 1820, št. 51, str. 205s, št. 52, str. 210–212 in 1821, št. 2, str. 5–8, št. 5, str. 19s, št. 7, str. 29–29, št. 8, str. 31s, št. 9, str. 34–36; Janezu Krstniku Prešernu (IB, 1825, št. 34, str. 134s); Samuelu Budini (IB, 1826, št. 51, str. 201s), Marinu Pegiusu (IB, 1827, št. 23, str. 89s) in Davidu Vrbcu (*Hormayr's Archiv für Geschichte, Statistik, Literatur und Kunst*, Dunaj 1827let. 17, št. 103).

² F. X. A. [FRANZ XAVER ANDRIOLI]: Valentin Vodnik, *Charintia*, 14, 1824, št. 13, str. 53–56; št. 14, str. 57–59. Napisal je tudi nekrolog Janezu Antonu Zupančiču.

³ J.[ERNEJ] LEVITSCHNIGG: Dr. France Prešeren : nekrolog, *Carinthia*, 41, 1851, št. 11, str. 44 in *Laibacher Zeitung*, 70, 1851, št. 62, str. 258.

⁴ ANTON JANEZ MURKO: *Kratko življenje Leopolda Volkmera, Leopolda Volkmera, pokojnega duhovnika Šekavske škofije Fabule ino Pésmi*, Graz 1836, str. [VII–XVI].

manj znanih osebnosti. Med slovenskimi biografi iz druge polovice 19. stoletja moramo omeniti vsaj še Radoslava Razlaga⁵ (leta 1852 je napisal 34 biografij v almanahu Zora),⁶ Janeza Bleiweisa⁷ (med letoma 1852 in 1856 je napisal več biografij v Slovenskem koledarčku),⁸ Franca Kosarja⁹ (biografska monografija o Antonu Martinu Slomšku iz leta 1863),¹⁰ Leona Vončino¹¹ (prva biografska monografija v slovenščini o Frideriku Baragi iz leta 1869)¹² in Janeza Marna,¹³ ki je bil s 338 biografijami – vse so bile objavljene v Jezičniku med letoma 1863 in 1892 – najplodnejši. Priložnostno se je z biografskim delom ukvarjala še vrsta drugih avtorjev, mdr. Dragutin Dežman, Ivan Navratil, Davorin Trstenjak, Anton Praprotnik, Viljem Urbas.

Proti koncu stoletja je del biografike med Slovenci dobil poteze znanstvenih študij. Več kot 50 slovenskih ustvarjalcev, predvsem pesnikov in pisateljev, je dobilo kratke, vendar zgledne biografije izpod peresa Frana Levca.¹⁴ Nastala je tudi cela vrsta monografskih biografij. Za prvi znanstveni biografiji veljata deli Matije Murka o Franu Miklošiču in Vatroslavu Oblaku.¹⁵

V 19. stoletju je zaživelo zanimivo in tudi za Slovence v več pogledih pomembno biografsko leksikalno delo, ki je vplivalo na poznejši slovenski, hrvaški in še kateri biografski leksikon. Gre za med širšo, zlasti mlajšo strokovno javnostjo, (pre)malo znani Biografski leksikon Avstrijskega cesarstva ali popularno Wurzbachov leksikon, ki je med letoma 1856 in 1891 v 60 knjigah objavil okrog 24.000 biografij osebnosti s področja Avstrijskega cesarstva od srede 18. do srede 19.

⁵ Radoslav RAZLAG: Životopisi, *Jugoslovanski zabavnik (Zora)*, 1, 1852, str. 127–165.

⁶ Lf. [DRAGOTIN LONČAR]: Bleiweis Janez, *Slovenski biografski leksikon*, I, 1925, str. 42–47.

⁷ Npr. JANEZ BLEIWEIS: Baron Žiga Zojs, *Koledarček slovenski za navadno leto 1855*, 1855, str. 17–26.

⁸ Kvč. [FRANČIŠEK KOVAČIČ]: Kosar Franc, *Slovenski biografski leksikon*, I, 1932, str. 529–530.

⁹ Franc KOSAR: *Anton Martin Slomšek, Fürst-Bischof von Lavant*, Maribor 1863, 326 str.; skrajšano tudi v slovenščini *Anton Martin Slomšek, knez in vladika Lavantinski, prisednik apostolskega pristola sv. Očeta, meščan Rimski: njih življenje in apostolsko delovanje*, Maribor 1863.

¹⁰ Slk. [MARIJAN SMOLIK]: Vončina Leon Stanislav, *Slovenski biografski leksikon*, IV, 1986, str. 577–8.

¹¹ Leon VONČINA: *Friderik Baraga, prvi kranjski apostolski misijonar in škof med Indijani v Ameriki*, Celovec 1869, 198 str. + portret Friderika Barage.

¹² Šr [JANKO ŠLEBINGER]: Marn Josip, *Slovenski biografski leksikon*, II, 1935, str. 56–61

¹³ Janko BEZJAK: Franc Levec, *Dom in svet*, 30, 1917, št. 7/8, str. 240–245; št. 9/10, str. 293–301; št. 11/12, str. 354–360.

¹⁴ Matija MURKO: *Miklosich's Jugend und Lehrjare*, Weimar 1898, 75 str.; Matija MURKO: *Dr. Vatroslav Oblak*, Ljubljana 1900, 173 str.

stoletja.¹⁶ Med približno 7.300 osebnostmi iz »avstrijskih« slovenskih dežel jih je okrog 2.000 iz Kranjske, Koroške, Primorske in spodnje Štajerske. Več kot 150 med njimi je Slovencev. Če upoštevamo, da gre za čas do leta 1850, ko se je slovenska zavest z narodnostno prebujeno šele začela intenzivneje oblikovati, leksikon pa je dajal prednost predvsem nemški (plemiški) eliti monarhije, gre za izjemno zbirko biografij znanih Slovencev. Ta obsežni biografski leksikon, za tiste čase eden največjih tudi v svetovnem merilu,¹⁷ je s Slovenci povezan še na en način. Zasnoval in do zadnjega zvezka ga urejal v Ljubljani rojeni izreden organizator in sistematik Konstantin Wurzbach vitez Tannenberg,¹⁸ sin odvetnika Maksimiljana Wurzbacha in Jožefe rojene Pinter, hčere ljubljanskega lektorja in svečarja iz Šentjakobskega predmestja.

Takšna je bila na kratko biografska dediščina ob razpadu Avstro-Ogrske in nastanku Države, pozneje Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

SLOVENSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON MED OBEMA VOJNAMA

Novo razmere so dale pobudo za oživitev že v Avstroogrski načrtovane in zaradi prve svetovne vojne odložene »jugoslovanske« enciklopedije.¹⁹ Posvetovanje predstavnikov »čeških in jugoslovanskih akademij in učenih društev« leta 1921 v Zagrebu je pokazalo, da za splošno jugoslovansko enciklopedijo tudi v novih razmerah še ni pogojev.²⁰ S tem spoznanjem pa se niso mogli sprijazniti vsi slovenski kulturni delavci. Kmalu po tem sestanku je namreč prišla nova pobuda

¹⁶ CONSTANT WURZBACH VON TANNENBERG (hrsg): *Biografisches Lexikon des Kaisertums Österreich : enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche seit 1750 bis 1850 im Kaserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben*, Wien 1856–1891. podnaslov je iz prvega zvezka, v poznejših zvezkih se je nekoliko spreminjal.

¹⁷ ELISABETH LEBENSAFT, HUBERT REITTERER: Wurzbach-Aspekte, *Wiener Geschichtsblätter*, 47, 1992, str. 1–13.

¹⁸ N. P. [NADA GSPAN PRAŠELJ]: Wurzbach Konstantin vitez Tannenberg, *Slovenski biografski leksikon*, IV, 1986, str. 726–729.

¹⁹ Pobudnik zanjo je bil upokojeni hrvaški general Marko Crljen (Czerlien), ki je leta 1909 poklonil JAZU 20.000 kron, da bi izdala *Južnoslavenski enciklopedijski riječnik* »koti bi stajao na visini današnje zanosti, a prikazivao bi prošlost i sadašnjost zemalja u kojima stanuju Hrvati i Srbi, Slovenci i Bugari«. (prim. E. Pal. [ELIZABETA PALANKOVIĆ]: Crljen, Marko (Czerlien, Czerljen), *Hrvatski biografski leksikon*, II, 1989, str. 726–727, str. 727) Prvotni načrt se je pozneje skrčil na *Hrvatski biografski riječnik*, katerega poskusni in edini snopič je izšel 1916 (prim. Igor Gostl, *Dvije tisuće hrvatskih životopisa*, *Vjesnik*, 21. 5. 1999, str. 13=

²⁰ O sestanku poroča Joža GLONAR: Slovenski biografski leksikon, *Jugoslavija*, 5, 1922, št. 155, str. 2–3.

za organizirano leksikografsko in enciklopedično delo z osnovno idejo, da če to (še) ni možno na državnem, tj. jugoslovanskem nivoju naj poteka v nacionalnem, tj. slovenskem okviru. Pobuda je prišla z nepričakovane strani – iz Zadrुžne gospodarske banke v Ljubljani. Njen ravnatelj, vsestranski ustvarjalec in humanist Ivan Slokar²¹ je dal pobudo za slovenski konverzacijski leksikon, ki naj bi mu bil vzor nemški Brockhaus, ki je leta 1920 doživel ponatis že 14. izdaje.²² Zaprošil je dr. Izidorja Cankarja naj organizira delo, banka pa bo poskrbela za denarno podporo. Cankar se je z zamisljivo strinjal in povabil k sodelovanju nekaj vidnih kulturnih delavcev. Ustanovili so uredniški odbor leksikona, v katerem so bili poleg njega še dr. Joža Glonar, dr. France Kidrič in dr. Janko Šlebinger. Do spoznanja, da ni pravih pogojev niti za slovenski splošni leksikon, v katerem bi bila tako biografska kot realna gesla, je omenjena skupina znanstvenikov prišla že takoj na začetku svojega dela. Izoblikovali so predlog, da bi najprej pripravili *Slovenski biografski leksikon*, ki bi mu nato sledil še *Slovenski realni leksikon*. Predlog je ravnatelj banke podprl in začelo se je konkretno delo. Leta 1922 sta v dnevniku *Jugoslavija* izšla članka Jože Glonarja o načrtovanem leksikonu,²³ objavljenih pa je bilo tudi več vzorčnih člankov.²⁴ V člankih je Glonar na kratko predstavil bistven namen leksikona, ki je bil pozneje povzet v uvodnih sestavkih v prvih treh knjig in sklepni besedi k četrti knjigi: »... opisati življenje in delo ljudi, ki so znanosti, kulturi in narodovemu razvoju sploh kaj tehtnega prispevali od daljnih do današnjih dni ..., tj. zanesljivo podati bistvena biografska in bibliografska dejstva, važnejšo literaturo in jedrnato oceno ustvarjalnega opusa, kjer je že možna«. ²⁵ Slovenski biografski leksikon naj bi torej vseboval dve bistveni kvaliteti:

- a) podatkovnost (biografski podatki, subjektivna in objektivna osebna bibliografija, arhivski in drugi viri) in
- b) oceno (na ravni leksikona)²⁶ oz. ocene (na ravni posameznega leksikalnega članka) ustvarjalnih opusov.

²¹ ŽARKO LAZAREVIČ: Dr. Ivan Slokar – zgodovinar, geograf, pravnik, bančnik in izumitelj, *Bančni vestnik*, 51, 2002, št. 4, str. 47–49. – D. P. [DRAGO POTOČNIK]: Slokar Ivan, *Slovenski biografski leksikon*, III, 1967, str. 366–367.

²² <http://www.lexikon-und-enzyklopaedie.de/brockhauslexikonenzyklopaedie.php>, stanje 20. 9. 2007.

²³ JOŽA GLONAR: Slovenski biografski leksikon, *Jugoslavija*, 5, 1922, št. 155 in 180.

²⁴ JOŽA GLONAR: Slovenski biografski leksikon, *Jugoslavija*, 5, 1922, št. 180.

²⁵ Iz sklepne besede k četrti knjigi, *Slovenski biografski leksikon*, IV, 1991, str. V.

²⁶ Kdo je bil uvrščen in kdo ni bil uvrščen v Slovenski biografski leksikon, je bila ocena par excellence.

Drugi rezultat dela uredništva v začetnem obdobju obstoja je bil poleg že omenjenih vzorčnih člankov še *Seznam imen za Slovenski biografski leksikon*,²⁷ ki je izšel v istem letu v posebni knjižici. Seznam je nastal na podlagi gradiva dr. Janka Šlebingerja,²⁸ v katerem je bil mdr. tudi Abecedar za že omenjeno Jugoslovansko enciklopedijo. Gre za gesla, v katerih naj bi bila predstavljena predvsem slovenska književnost. Pripravljalna dela za leksikon so doživela odmev tudi v časopisju.²⁹

Da bi leksikalni članki temeljili na najnovejših podatkih, je uredništvo začelo pošiljati vprašalne pole še živečim ustvarjalcem. Hkrati se je začelo pridobivanje zunanjih sodelavcev, ki naj bi napisali večino člankov za leksikon. Med pisci člankov – vseh je bilo v prvi knjigi leksikona 57 – so bili takratni vodilni slovenskih znanstveniki in kulturniki.

Leta 1925 je izšel prvi zvezek Slovenskega biografskega leksikona. Pred drugo svetovno vojno jih je izšlo še pet. Ravnatelj Zadružne gospodarske banke je držal besedo, vse je založila omenjena banka.³⁰

Spodnja preglednica prikazuje podrobnejše izhajanje leksikona pred drugo svetovno vojno:

I. knjiga

1. zvezek: Abraham – Erberg, 1925, str. 1–160
2. zvezek: Erberg – Hinterlechner, 1926, str. 161–320
3. zvezek: Hinterlechner – Kocen, 1928, str. 321–480
4. zvezek: Kocen – Lužar, 1932, str. 481–688 + VI

II. knjiga

5. zvezek: Maas – Mrkun, 1933, str. 1–160
6. zvezek: Mrkun – Petejan, 1935, str. 161–320

Prva dva zvezka je uredil Izidor Cankar s sodelovanjem Jože Glonarja, Franca Kidriča in Janka Šlebingerja, tretjega Izidor Cankar s sodelovanjem Jože Glonarja

²⁷ V seznamu je bilo 2335 imen.

²⁸ Lgr. [JANEZ LOGAR]: Šlebinger Janko, *Slovenski biografski leksikon*, III, 1971, str. 655–657.

²⁹ Npr. IVAN MAZOVEC: Slovenski biografski leksikon, *Slovenec*, 50, 1922, št. 152, str. 2.

³⁰ V arhivu banke, ki je slabo ohranjen, je bil SBL dejansko voden kot pravi založniški projekt. Gradivo hrani Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, fond Komisija za likvidacijo kreditnih zadrug, AS 12.

in Janka Šlebingerja, zadnje tri zvezke pa Fran Ksaver Lukman z sodelovanjem uredniškega odbora. Izjemno uredniško delo Frana Ksaverja Lukmana je dalo pečat tudi zvezkom, ki so izšli po drugi svetovni vojni. Lukman je bil s prekinitvijo v prvih letih po drugi svetovni vojni urednik leksikona od pomladi 1931 do jeseni 1953. Bil je tudi zelo vesten pisec člankov za leksikon. Napisal jih je čez 100.

Izid vsakega zvezka je doživel odmev v strokovni javnosti. Poročila in kritike so bile kar številne. Tehtnejših zapisov je bilo vsaj šestnajst.³¹ Med njimi izstopajo prispevki Antona Slodnjaka, Mirka Rupla, Janeza Logarja in Jože Glonarja. Vsi zapisi so, kljub kritičnim obravnavam posameznih člankov in nekaterim pripombam k uredniški zasnovi, leksikonu zelo naklonjeni. Iz vseh zapisov veje spoznanje, da gre za izjemno delo (in kot so še zapisali, za svojevrstno osebno izkaznico slovenskega naroda, za zgodovino slovenske ustvarjalnosti, za sistematičen prikaz narodovih ustvarjalnih sil in še bi lahko navajali sintagme, s katerimi so opredeljevali pomen leksikona). Te sodbe so bile povsem upravičene. Leksikon je dejansko predstavljal svojevrsten enoten slovenski kulturni prostor, ki je združeval Slovence doma, v zamejstvu in po svetu, odprt pa je bil tudi za pripadnike drugih narodov, ki so pomembni za slovensko zgodovino.

SLOVENSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Ker je Slovenski biografski leksikon po drugi svetovni vojni izgubil založnika, Zadrुžna gospodarska banka je bila namreč tako kot vse predvojne banke likvidirana, je skrb zanj prevzela Akademija znanosti in umetnosti. V prvem letopisu Akademije, izdanem po drugi svetovni vojni, lahko mdr. preberemo: »... Akademija je prevzela nadalje nalogo, da čimprej dokonča »Slovenski biografski leksikon«, ki je ostal pri geslu »Peterlin« na 320. strani II. dela. V pripravi je nadaljnji snopič v obsegu 10 avtorskih pol. Po dovršitvi tekočega imenskega seznama bo leksikonu dodan poseben snopič imen, ki sta jih okupacija in narodna osvobodilna borba zapisali v našo zgodovino.« Gre za navedbo iz poročila, ki je bilo podano na svečani seji Glavne skupščine 8. februarja 1946.³²

Za glavnega urednika je bil imenovan France Kidrič, ki je s sodelovanjem uredniškega odbora v glavnem na podlagi predvojnega gradiva pripravil 7. zvezek

³¹ Slovenska retrospektivna bibliografija člankov (<http://www.nuk.uni-lj.si/Alex/search.do>), stanje dne 29. 9. 2007

³² *Letopis Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani*, druga knjiga, 1943–1947, str. 142.

leksikona, ki je izšel leta 1949. Po spodbudnem nadaljevanju izhajanja je pomenil 8. zvezek, ki je izšel ponovno pod uredništvom Frana Ksaverja Lukmana leta 1952, pravo prelomnico. Zvezek je namreč po do tedaj vseskozi pozitivnih ocenah doživel uničujočo kritiko. Pod zgovornim naslovom *Indijanci, farji in rodoljubi*³³ jo je objavil pomembni politični funkcionar in direktor Slovenskega poročevalca Rudi Janhuba. Pod vprašaj sta bili postavljeni tako izbor obravnavanih osebnosti (prevelika zastopanost duhovnikov, premalo političnih delavcev) kot tudi vsebina posameznih gesel (npr. geslo o pravniku Leonidasu Pitamicu, ki je bil po vojni izbrisan s seznama članov SAZU). V bran leksikonu je nastopil Josip Vidmar, ki je oktobra tega leta postal predsednik SAZU. Njegov zagovor leksikona lahko povzamemo z besedami, da Janhuba z očitkom, da je v leksikonu preveč podrobno upoštevano vse cerkveno, nestrpno pretirava. Kar pa se vsebinskih pomanjkljivosti tiče, je »leksikon pri vseh pomanjkljivostih vendarle rezultat vestnega in dolgotrajnega znanstvenega truda«. ³⁴ Po polemiki je bil zamenjan dolgoletni urednik. Frana Ksaverja Lukmana je zamenjal literarni zgodovinar in bibliotekar Alfonz Gspan. Pod njegovim uredništvom je leksikon doživel nekaj bistvenih sprememb. Razširil se je izbor obravnavanih osebnosti. Ustvarjalcem s pretežno humanističnih področij so se v večji meri pridružile osebnosti z drugih področij. Leksikon se je odprl tudi mlajšim ustvarjalcem, ki jih prvotni seznam iz leta 1922 ni mogel upoštevati. Poglobila se je tudi biografska in bibliografska obdelava. Vsi članki so bili redakcijo pregledali in dopolnjeni. Leksikon je postal pogosto navajano delo tako med raziskovalci kot priložnostnimi pisci. Ker prvih zvezkov ni bilo več mogoče dobiti, sta prvi dve knjigi leta 1976 doživeli kvaliteten ponatis na tujem.³⁵ Reprint je pomenil tudi svojevrstno priznanje leksikonu.

Po Gspanovi smrti leta 1977 je prevzel uredništvo literarni zgodovinar Fran Petrč, ki pa tudi ni uspel zaključiti leksikona, saj je umrl že naslednje leto. Urednik leksikona je postal leksikograf in literarni zgodovinar Jože Munda, ki je poskrbel za natis 12. in 13. zvezka – ta sta bila v pretežni meri že pripravljena – s sodelavci pa je nato pripravil še zadnja dva zvezka in povezujoče osebno kazalo čez celotni leksikon.

Spodnja preglednica prikazuje podrobnejše izhajanje leksikona po drugi svetovni vojni:

³³ RUDI JANHUBA: *Indijanci, farji in rodoljubi*, *Slovenski poročevalec*, 13, 1952, št. 206.

³⁴ JOSIP VIDMAR: O Slovenskem biografskem leksikonu, *Slovenski poročevalec*, 13, 1952, št. 220.

³⁵ Ponatis je izšel pri založbi Kraus reprint, Nendeln, Liechtstein.

II. knjiga

7. zvezek: Peterlin – Pregelj, 1949, str. 321–480

8. zvezek: Pregelj – Qualle, 1952, str. 481–611 + VIII

III. knjiga

9. zvezek: Raab – Schmidt, 1960, str. 1–224

10. zvezek: Schmidt – Steklasa, 1967, str. 225–464

11. zvezek: Stelč – Švikaršič, 1971, str. 225–742 + XXXII

IV. knjiga

12. zvezek, Táborská – Trtnik, 1980, str. 1–20413. zvezek, Trubar – Vodaine, 1982, str. 205–500

14. zvezek, Vode – Zdešar, 1986, str. 501–780

15. zvezek, Zdolšek – Žvanut, 1991, str. 781–1049 + XXXII

Osebno kazalo, 1991, 245 str.

ZAKLJUČEK

Dolga doba, v kateri je leksikon nastajal, je publikaciji dala svoj pečat. Čeprav se prvotni koncept v vseh sedemdesetih letih ni bistveno spremenil, pa je čas le dodal svoje. Širil se je geslovnik in to v dveh pogledih. Življenjepisom »kulturnih ustvarjalcev in humanističnih znanstvenikov« so se od 9. zvezka dalje (od leta 1952) v večji meri kot do tedaj priključili tudi življenjepisi ustvarjalcev z drugih področij. V geslovnik pa je bilo sprejetih »mnogo več kot prej še živečih družbenih, kulturnih in strokovnih delavcev«. ³⁶ Poglobila se je tudi biografska in bibliografska obdelava. Vsi podatki so bili, kolikor je le bilo mogoče, redakcijsko pregledani. Leksikon tako v celoti vsebuje 5031 biografskih gesel, v katerih je na več kot 3000 straneh predstavljenih okrog 6000 oseb. Dopolnjuje ga osebno kazalo z več kot 20.000 v člankih omenjenimi imeni. SBL se tako po pomenu, obsegu, kvaliteti, uporabnosti in še čem uvršča med trajne spomenike slovenske kulture. Škoda le, da je ob koncu dolgoletnega izhajanja leksikonu pošla ustvarjalna energija. Spremna beseda k tretji knjigi namreč obljublja tudi krajevno kazalo ter kazalo oseb po področjih delovanja čez celotno izdajo, vendar do realizacije obeh

³⁶ ALFONZ GSPAN: Uvod k tretji knjigi, *Slovenski biografski leksikon*, III, 1971, str. VI.

omenjenih kazal ni prišlo. Iz zgodovinopisnega vidika bi bilo zaželeno tudi kronološko kazalo s popisom upoštevanih oseb glede na čas, v katerem so delovale. Kot izhodišče tega kazala bi bili primerni datumi rojstva obravnavanih osebnosti. Seveda pa bi bilo možno dodati še kakšno kazalo, leksikon pa bi lahko spremljal tudi krajši statistični pregled. Sestavljanje kazal in pregledov je pri klasičnem načinu dela zamudno in nevhvalno opravilo in zato mu nerealiziranih objavljenih kazal ne gre zameriti. Tovrstne zahteve bo, upajmo, v večji meri zadovoljevala nova izdaja tega prepotrebnega dela.